

Dimitrije Rašović, Fakultet za sport i fizičku kulturu, Nikšić

Nenad Živanović, Fakultet za sport i fizičku kulturu, Niš

MOMČILO TAPAVICA **Život i rad u Crnoj Gori**

1. UVOD

U traganju za podacima koji su relevantni za upotpunjavanje slike o razvoju sporta u Crnoj Gori, a prije svega tenisa, došli smo do jedne neosporne činjenice da je Momčilo Tapavica, nezaobilazna sportska ličnost. Ovaj svestrani sportista, rodom iz Nadalja, malog mjesta kod Novog Sada, učestvovao je na Prvim olimpijskim igrama koje su održane u Atini 1896. godine. Kao svestrani sportista takmičio se, i na ovim Olimpijskim igrama, u nekoliko sportskim disciplina. Međutim, u do sada dostupnim podacima o njegovom nastupu na Olimpijskim igrama održanim u Atini 1896. godine, govori se samo o njegovom nastupu u dizanju tegova i rvanju. Nigdje nije zabilježeno da se takmičio i u tenisu. Međutim, postoje indicije da je Momčilo Tapavica, ne samo učestvovao i u takmičenju tenisera, već i da je postigao značajan sportski uspjeh; osvojio je treće mjesto (Vuković, 2001; Rašović, 2007).

Takođe, još jedna nepoznanica je vezana za ime Momčila Tapavice. Radi se o periodu njegovog boravka u Crnoj Gori. Dosadašnji istorijski izvori govore da je Momčilo Tapavica prvi put došao u Crnu Goru 1908. godine. Međutim, naša istraživanja upućuju na podatak da je Momčilo Tapavica došao u Crnu Goru nešto ranije, odnosno 1904. godine i da je u Crnoj Gori boravio, sa prekidima sve do početka Drugog svjetskog rata, a ne do početka Balkanskih ratova 1912. godine. Ovo je značajan podatak jer je njegov boravak na dvoru knjaza Nikole bio značajan za popularizaciju i brzi razvoj sporta u Crnoj Gori.

Sport je počeo da se razvija i okuplja mlade ljude na Cetinju. Na dvoru knjaza Nikole, i kasnije unutar raznih inostranih poslanstava na Cetinju, počeli su da se grade sportski tereni, a prije svega teniski tereni, na kojima su mladi ljudi počeli da uče prve teniske korake. U svemu ovome, Momčilo Tapavica je, kao mlad čovjek i svestrani sportista, ali i kao arhitekta, značajno uticao da se sport proširi, ne samo među mladim ljudima na Cetinju, već i u gradovima pored morske obale.

Tenis je, najvjerovatnije, počeo da se igra u Crnoj Gori na dvoru knjaza Nikole 1894. godine. Međutim, prvi teniski klub je formiran 1906. godine u okviru italijanskog poslanstva. Ovaj klub je bio i glavni promoter tenisa u Cetinju i Crnoj Gori, a formiran je dvije godine nakon dolaska Momčila Tapavice u Crnu Goru. Ovaj podatak je, iz nekog razloga, prečutan ali je sa stanovišta proučavanja razvoja sporta veoma značajan.

Tih godina, u Cetinju je bilo još nekoliko sportskih klubova i sportskih terena. Postojali su tereni za golf, kao i jedno klizalište koje je bilo izgrađeno po uzoru na klizališta građena u svjetskim metropolama. Mladi ljudi, koji su se vraćali sa školovanja u inostranstvu, donosili su u Crnu Goru nove sportove. Osim pomenutih sportskih aktivnosti, mladi ljudi su formirali društva za: biciklizam, gimnastiku, borenja, trčanje

na koturaljkama, fudbal. U svemu ovome značajan je doprinos Momčila Tapavice, kao svestranog sportiste koji je svojim talentom i sportskim umijećem podsticao mlade ljude da vježbaju i takmiče se, ali i kao školovanog stručnjaka i nadarenog arhitekta koji je mogao da projektuje i gradi sportske terene.

2. ŽIVOT MOMČILA TAPAVICE

Momčilo Tapavica je rođen 26.10.1872. godine u Nadalju, malom mjestu u blizini Novog Sada.¹ Preci njegovih roditelja, oca Arona i majke Jekaterine, rođene Kaćanski,

Momčilo Tapavica (1872 – 1949.)

spominju se godine 1776. sa rodonačelnikom Radivojem. Najvjerovatnije da se nijesu doselili pri osnivanju sela Nadalj, već kasnije, kada je selo već bilo formirano. Došli su u Vojvodinu iz Crne Gore da budu graničari. Taj zadatak su časno obavili i za zaluge iz borbi sa Turcima podignuti su u rang austrijskih plemića (Vuković, 2000., 4). Kao dječak, Momčilo Tapavica je pohađao osnovnu školu u svom rodnom mjestu, a gimnaziju u Novom Sadu i Segedinu.

I kao gimnazijalac, a naročito kao student, Momčilo Tapavica je pokazao da posjeduje svestrani sportski talenat. Odličan student i još bolji sportista, pritom, kako su savremenici govorili, miran i povučen mladić, učestvuje na raznim takmičenjima u

¹ Godina rođenja Momčila Tapavice je, takođe, za neke istraživače problem. Naime, na sajtu posvećenom Momčilu Tapavici navedeno je da je rođen 14. oktobra 1882. godine. Ako za godinu rođenja može da se kaže da je, možda, tehnička greška i da je umjesto sedmice otkucana osmica, čudno je da je sasvim drugi podatak i kada je u pitanju dan rođenja. Ovaj dan rođenja, ali sa godinom 1872. može da se pronađe i kod H. Macanovića, ... str. 499.

U **Matičnoj knjizi rođenih** (Mjesna kancelarija Nadalj), zabilježeno je na stranici br. 79., pod rednim brojem 62, ime Momčila Tapavice. Takođe, zabilježeno je i ime babice – Marija Pavlov. Takođe, zabilježeno je da je krštenje i upis u knjigu, 30. oktobra 1872. godine, obavio paroh Kaćanski. (Prema: Rakić, L., ... str. 315.)

raznim sportskim disciplinama i postiže odlične sportske rezultate. Bio je član vježbačke družine koja se zvala – Narodno gimnastičko udruženje. Uglavnom osvaja prva mjesta u disciplinama: skok u dalj, skok u vis, bacanje kugle. A na jednom takmičenju koje je održano 12. decembra 1895. godine, a u čast ministra vjere, kulture i sporta, Vlašić Đule, osvaja prva mjesta u skoku s motkom, bacanju kugle i skoku u dalj. Ti rezultati su ga preporučili da postane član mađarskog olimpijskog tima koji je učestvovalao na Prvim olimpijskim igrama u Atini, 1896. godine. Ali na Olimpijske igre putuje o svom trošku.

Kada je stigao u Atinu prijavljen je za nastupe, kao što smo već napomenuli, u više disciplina. Naravno ostaće tajna zašto su ostali zabilježeni njegovi rezultati koje je postigao u rvanju – četvrto mjesto, i u dizanju tegova objema rukama – peto mjesto, a ne i njegov nastup u još nekoliko sportskih disciplina i osvojeno TREĆE MJESTO u tenisu. (Rašović, 2007).

Poslije učešća na Olimpijskim igrama vratio se u Novi Sad, ne samo kao sportista, već i kao arhitekta i stipendista Matice srpske. Prestaje da govori o svojim sportskim uspjesima i okreće se onome za šta se i školovao. Počinje da projektuje.

Prvo zaposlenje dobio je u Budimpešti. Radio je kao građevinski inženjer u gradskoj upravi. Zatim se vraća u Novi Sad gdje projektuje zgradu Matice Srpske (izgrađena 1912. godine). Godine 1903. angažovan je, i projektovao je, plan za obnovu Saborne crkve u Novom Sadu. Međutim, pošto su u Novosadskoj crkvenoj opštini radikali bili veoma uticajni, njegov plan ipak nije usvojen, već plan jednog slovačkog arhitekta. Ovo je bio rezultat političkog sukoba. Naime, Tapavica je bio liberal i zbog toga nije bio podoban za izradu plana. Došlo je i do fizičkog sukoba između Momčila Tapavice i Jaše Tomića, vođe radikala. Obojica su bila privedena i u policiju. Osim ovog fizičkog obračuna sa Jašom Tomićem, Momčilo Tapavica je, zbog jednog drugog sukoba, bio i na dvoboju pištoljima sa advokatom Brankom Ilićem. Dvoboj je završen "bez krvi".²

U Novom Sadu nastavlja da se rekreativno bavi sportom. Postaje član veslačkog kluba "Danubius" (1904. godine). Četiri godine kasnije, 1908. godine, ženi se Aran-kom Boroščan i sa njom dobija ćerku Jasnu i sina Mirka.

Momčilo Tapavica odlazi u Crnu Goru i na dvoru kralja Nikole postaje građevinski savjetnik, ali i projektant nekoliko zgrada. Projektovao je, prema dostupnim podacima, zgradu njemačkog poslanstva i zgradu Državne banke Crne Gore na Cetinju, svoju kuću za odmor, koja je kasnije adaptirana u Dječiji dom u Bijeloj i na kojoj se nalazi spomen ploča sa natpisom – LETNJIKOVAC PORODICE TAPAVICA 1922-1925. Zatim, projektovao je i svoju kuću, kasnije pretvorenu u hotel "Boka", u Herceg Novom. Na zidu ove zgrade nalazi se spomen ploča na kojoj, ispod pet olimpijskih krugova piše:

² ZASTAVA, br.211., 06.09.1905.

Momčilo Tapavica**1872 – 1949****JEDINI JUŽNI SLOVEN SRBIN UČESNIK
PRVIH OLIMPIJSKIH IGARA 1896. GODINE U ATINI
NAŠ SUGRAĐANIN, ARHITEKTA I PROJEKTANT OVE KUĆE
STAROG HOTELA "BOKA" I MNOGIH DRUGIH ZDANJA****NA STO GODINA OLIMPIJSKIH IGARA****GRAĐANI HERCEG – NOVOG
JULA 1966 GOD.**

Osim zgrada i sportskih terena, Momčilo Tapavica je projektovao i "kolašinski put."³

Uoči Balkanskih ratova vraća se u Novi Sad, a za vrijeme Prvog svjetskog rata odlazi u emigraciju. Iz Austro-Ugarske, preko Rima i Lozane odlazi u Maroko. U Rabatu rukovodi velikim geodetskim mjeranjima. Po okončanju Prvog svjetskog rata vraća se u svoju zemlju i, paralelno, radi i stvara u Crnoj Gori i u Srbiji. U Novom Sadu, i u Petrovaradinu, otvara svoj projektni biro. Kao istaknuti stručnjak bio je i vladin po-vjerenik za melioraciju sjeveroistočnog Srema.

Sa porodicom, ženom Arankom i dvoje djece, ćerkom Jasnom i sinom Mirkom, živi u Herceg Novom. U ovom gradu, stvara i projektuje, ali ne zaboravlja ni na sport. Svuda gdje može gradi i teniske terene. Iz razgovora sa dr. Đorđem Budečom i njegovom suprugom Lidijom, potomcima stare i ugledne porodice Budeč, saznajemo interesantne detalje vezane za život Momčila Tapavice i njegove porodice u Herceg Novom.⁴

Momčilo Tapavica je sa svojom porodicom živio u Herceg Novom. I to je bila vrlo obrazovana porodica. U kući su govorili francuskim jezikom. Za razliku od njegove žene Aranke, koja je bila mađarica i slabo govorila srpski jezik, njegova djeca su se više trudila i bolje su govorila srpskim jezikom. Bili su veoma bogati. Spominje se da su bili vlasnici sedamnaest većih ili manjih objekata duž crnogorske obale. Među ovim objektima ističe se vila u Bijeloj, koju su koristili kao letnjikovac. Pored nje je, naravno, bio izgrađen teniski teren. Budeći se sjećaju kad je porodica Momčila Tapavice kočijama išla od Herceg Novog do Bijele, sa teniskim reketima, na odmor i nekoliko teniskih mečeva.

Sin Mirko je bio, kao i njegov otac, svestrani sportista. Bio je prvi golman vaterpolo ekipe Jadran, bavio se jedriličarstvom, kajakaštvom, tenisom. I on je poput svoga oca svoj nemirni duh morao da smiruje čestim i dugotrajnim putovanjima po svijetu.

³ Postoji i plan školske zgrade koji je Momčilo Tapavica izradio za jednu školu u Semertonu (sada je ovo mjesto u Rumuniji). Inače ovo mjesto je poznato po tome što je u njemu rođena, u njemu živjela i u njemu sahranjena majka Dositeja Obradovića. Ovaj plan je objavljen u knjizi Stevana Bugarskog: *Po Semertonu kroz prostor i vreme. Bukurešt, 1982. (Prema: Rakić, L., ... str.318.)*

⁴ Razgovor sa dr. Đorđem Budečom i njegovom ženom Lidijom obavljen je u njihovoj kući u Herceg Novom 05. maja 2005. godine. U Prilogu dajemo kompletan tekst intervjua.

Ostalo je upamćeno da je pred Drugi svjetski rat otišao u Argentinu gdje je nastavio da se bavi sportom. Bavio se veslanjem, kajakarenjem, igrao vaterpolo. Kajakom se spustio niz kanjom rijeke Misisipi. Prema kazivanju njegovog unuka Balše Rađenovića, Mirko Tapavica je ostao da živi u Argentini, i prema našim saznanjima umro je 2005. godine.

*Ćerka Jasna je, prema kazivanju onih koji su je poznavali, bila lijepa i obrazovana djevojka. I ona je bila dobar sprtista. Bavila se plivanjem i tenisom. Gimnaziju je pohađala u Kotoru, a kako je do Kotora vodio dug i loš put, ona je u školu odlazila **hidroavionom**. Njen otac, kao izuzetno imućan čovjek mogao je to da priušti svojoj ćerki, što se njenim drugaricama nije mnogo sviđalo. Ljubomorne kotorske gospođice tužile su Jasnu Tapavicu gimnazijskom direktoru, i on ju je pozvao na razgovor. Razgovor se završio njenim pitanjem: "A Vi ne bili mladi". Direktoru se, vjerovatno, dopao odgovor ove mlade gimnazijalke, prošla je bez ikakve kazne, i nastavila je da i dalje u školu dolazi hidroavionom.*

Vrijeme Drugog svjetskog rata provodi u Novom Sadu. Poslije okončanja svjetskog rata 1948. godine odlazi u Poreč da bi učestvovao u obnovi ovog porušenog grada. Entuzijazam graditelja ga nije napuštao i u njegovim poznim godinama života. Ipak, hronična žutica od koje je obolio i koja je evoluirala u karcinom, zaustavila ga je u nastojanju da gradi i obnavlja. Umro je u pulskoj bolnici 10. januara 1949. godine. Sahranjen je u Puli.⁵

3. BORAVAK MOMČILA TAPAVICE U CRNOJ GORI

U svim dosadašnjim radovima, a prije svih radovima Hrvoja Macanovića, Milana Vranića i Radovana Vukovića, boravak i rad Momčila Tapavice u Crnoj Gori vezan je za period od 1908. godine pa do Balkanskih ratova. Međutim naša istraživanja govore da je Momčilo Tapavica znatno ranije, ne samo došao u Crnu Goru, već je bio angažovan na dvoru knjaza Nikole kao državni građevinski inženjer. Nekoliko dokumenata ovo i potvrđuju.

U Istorijskom arhivu na Cetinju čuva se dokument koji govori o tome da je potrebna izrada plana o adaptaciji Kaznenog zavoda. U ovom dokumentu *Oblasni Upravitelj* se u ime UPRAVE ZETSKO-BRDSKE OBLASTI obraća predsjedniku Državnog savjeta Ministru unutrašnjeg djela gospodinu vojvodi Božu Petroviću. Ovaj dokument je napisan 07. maja 1905. godine i zaveden je pod rednim brojem 851. U njemu se, između ostalog kaže:

*"U smislu Vaše naredbe br. 1312 od 20. marta tekuće godine (1905. – prim. autora) obilazio sam ovdašnji Kazneni zavod sa upraviteljom zavoda i pisarom te zajednički našli da bi trebali po našem mišljenju učiniti neke opravke na kaznenom zavodu. Te da bi trebalo narediti državnom inženjeru **g/dinu Tapavici** (naše podvlačene) da taj plan učini ako g/din Ministar nalazi da je ovo umjesno."*

⁵ Datum smrti se kod nekih autora razlikuje. Kod Hrvoja Macanovića datum smrti je 19. januar 1949. godine.

Odgovor ministra Unutrašnjih Djela uslijedio je veoma brzo. Sutradan, 08. maja 1905. godine poslata je kratka poruka da se odobrava aktivnost i da će se Momčilo Tapavica angažovati na izradi plana rekonstrukcije Kaznenog zavoda. Dokument je zaveden pod rednim brojem 1981. Tri dana kasnije ministar šalje novi dopis u kome potvrđuje svoju odluku. U tom dokumentu stoji da se državnom inženjeru gospodinu Momčilu Tapavici naređuje da uradi određeni plan rekonstrukcije Kaznenog zavoda. Ovaj dopis je zaveden pod rednim brojem 1981, a napisan je 11. maja 1905. godine.⁶

Drugi dokument koji nedvosmisleno govori o angažovanju Momčila Tapavice na Cetinju 1904. i 1905. godine odnosi se na parnicu *Uprave opštine varoši Cetinja protiv Miloša Lepetića na radnji depozita vode*, ovaj sud je kao vještaka i komisiju koja je trebalo da sudu izloži problem, angažovala i Momčila Tapavicu kao vještaka i člana komisije. Zahvaljujući ovom dopisu koji je upućen *Knjaževskom Ministarstvu Unutrašnjeg Djela na Cetinju* i u kome se traži zvanično tumačenje da li se članovima komisije može isplatiti nadoknada za njihov rad, možemo da konstatujemo da je Močilo Tapavica u to vrijeme bio na Cetinju.⁷

Odgovor iz Ministarstva je uslijedio sutradan, 4. maja 1905. godine. U tom dopisu broj 1888, konstatuje se da pomenuti stručnjaci, a među njima i Momčilo Tapavica, kao članovi komisije nemaju svojstvo državnih činovnika i da im se može isplatiti odgovarajuća materijalna nadoknada.⁸

Ova dva dokumenta, od velikog značaja za temu kojom se bavimo, nedvosmisleno govore o tome da je Momčilo Tapavica početkom maja 1905. godine bio značajna i poznata ličnost, i kao državni inženjer bio na dvoru knjaza Nikole. Dokument broj 1106, u kome se traži mišljenje o tome da li članovima komisije može da se isplati nadoknada za učinjeni rad, u gornjem uglu ima zaveden datum – april 1904. što može da se prihvati sa malom rezervom. Jer, na završetku teksta stoji datum 3. maj 1905. Ova mala nepoznanica upućuje na razmišljanje da je, došlo do neke greške u pisanju. Ali i daje osnove za osnovano mišljenje da je Momčilo Tapavica bio u Crnoj Gori, u svojstvu državnog inženjera, i tokom 1904. godine.

4. POČETAK RAZVOJA SPORTA U CRNOJ GORI

Kada je 1860. godine Savjet starješina izabrao Nikolu Petrovića za knjaza, poslije ubistva knjaza Danila u Kotoru iste godine, krševita i ponosna Crna Gora se borila, kako sa brojnim ekonomskim problemima, tako isto i sa državnim pitanjem dobijanja formalno-pravne nezavisnosti. U takvim uslovima, sasvim sigurno, ovo su bila prioritetna pitanja, pa je prilika da se Knjaz Nikola okrene i sređivanju svoje države došlo na red tek tridesetak godina kasnije. Naime, smatra se da je uređenje

⁶ Ovaj dokument, pod brojem 1981, od 11. maja 1905 godine čuva se u Državnom Arhivu, u fascikli br. 1488/1

⁷ Ovaj dokument, pod brojem 1106, od aprila 1904. godine, a zaveden pod brojem 752, čuva se u Državnom Arhivu, u fascikli br. 1414(3).

⁸ Ovaj dokument, pod brojem 1888, od 4. maja 1905. godine, čuva se u Državnom Arhivu, u fascikli 1414(1).

Cetinja otpočelo 1891. godine kada se pažnja posvetila i formiranju parkova, i u okviru njih, određeni su prostori za igru i zabavu. Tada je u dvorskom parku sagrađeno i tenisko igralište.

Jedna gravira iz 1894. godine, slika je objavljena u engleskoj reviji "Arena" 1894. godine, prikazuje knjaževu Danila i Mirka, sinove knjaza Nikole, kako igraju tenis u dublu sa šarmantnim damama. Knjaževi su u crnogorskoj nošnji a mlade dame obučene u skladu sa evropskom modom. Ova gravira pokazuje da je tenis, neposredno poslije izgradnje prvih teniskih igrališta postao omiljena zabava mladih ljudi (Martinović, 1999),

O zamahu razvoja sporta ukazuje i podatak da je godinu dana kasnije, 1895. godine, napravljeno i klizalište koje nije zaostajalo za klizalištima koja su građena u drugim evropskim metropolama.

Godine 1906. na Cetinju je formiran teniski klub. Formiran je pri italijanskom poslanstvu. To je već pokazatelj da tenis zauzima značajno mjesto u sportskom životu Cetinja i Crne Gore. Istovremeno velika diplomatska aktivnost pruža priliku prijateljskim zemljama da na Cetinju otvaraju svoja poslanstva. Do 1910. godine, kada je knjaz Nikola krunisan za Kralja Crne Gore, na Cetinju su svoja poslanstva otvorili: Rusija, Italija, Francuska, Engleska, Njemačka, Amerika, Bugarska, Austrija, Turska i Srbija. I u skoro svim poslanstvima bili su izgrađeni tereni za tenis. (Izuzetak su bila rusko i tursko poslanstvo).

Prilikom krunisanja knjaza Nikole za kralja Crne Gore, za brojne goste i državne delegacije, organizovan je i bogat sportsko-zabavni program. U okviru tog programa partije tenisa i golfa su zakazivane u svim dvorištima stranih ambasada. I ovaj podatak govori da je tenis, kao igra dostupna višem sloju društva, bio omiljena igra i zabava mladih ljudi. Naravno, djeca kralja Nikole su prednjačila u tome, dok su ih rado posmatrali njihovi roditelji, kralj Nikola i kraljica Milena.

U svemu ovome uloga Momčila Tapavice je bila veoma važna. Jer, kao učesnik Prvih olimpijskih igara koje su održane u Atini 1896. godine, i sa svojom sportskom nadarenošću, bio je osoba za uzor. Ako se tome dodaju i njegove arhitektonsko-graditeljske sposobnosti, sasvim je očigledno da je Momčilo Tapavica bio jedinstvena i dragocjena ličnost početkom 20. vijeka u Crnoj Gori.

5. ZAKLJUČAK

Boravak Momčila Tapavice na dvoru knjaza Nikole, kao državnog činovnika i graditelja u Crnoj Gori, koja je početkom 20. vijeka doživjela svoj ubrzani razvoj, bio je različito tretiran. Naše istraživanje je pokazalo da je Momčilo Tapavica već u prvoj polovini 1905. godine bio na Cetinju i angažovan na projektovanju novih zgrada, adaptaciji postojećih. Takođe, bio je i sudski vještak. Osim ovih podataka, istraživanje je pokazalo da je Momčilo Tapavica boravio u Crnoj Gori i poslije Prvog svjetskog rata. Živio je u Herceg Novom, a u Bijeloj je imao kuću za odmor i u dvorištu teniski teren. Slobodno vrijeme je sa svojom porodicom i prijateljima provodio u Bijeloj.

Plodotvorni graditeljski rad Momčila Tapavice vidi se u izgrađenim objektima koji su pravljani prema njegovim nacrtima. Osim lijepih zgrada, Momčilo Tapavica je projektovao i inicirao gradnju sportski terena, kao i terena za tenis. Mladi ljudi koji su se vraćali sa školovanja u inostranstvu, kao i moreplovci koji su pristajali u morskim lukama, ali i austrougarski oficiri, bili su zainteresovani za bavljenje sportom, a posebno tenisom. To je bila povoljna okolnost i Momčilo Tapavica je pomagao u realizaciji takvih želja.

Momčilo Tapavica je kao dobar i svestran sportista, ne samo svojoj djeci, nego i svim mladim ljudima koji su to željeli, pružao priliku da osjete svu ljepotu bavljenja sportom. Tenis je, svakako, zauzimao istaknuto mjesto. Gdje god je bio trudio se da okupi mlade ljude da se bave sportom, formiraju sekcije – teniske, i takmičenjem pokažu ko je bolji. Zbog toga je ime Momčila Tapavice nezaobilazno kada se govori o razvoju sporta u Crnoj Gori.

Sumirajući rezultate istraživanja, jednim opštim zaključkom, možemo da kažemo da je ime Momčila Tapavice neopravdano izostavljeno sa liste osvajača medalja na Prvim olimpijskim igrama koje su održane u Atini 1896. godine, kao i da je zanemaren rad Momčila Tapavice u Crnoj Gori. Njegova medalja koju je osvojio u takmičenju tenisa značajno je ugrađena u razvoj tenisa u Crnoj Gori u prvoj polovini 20. vijeka.

6. LITERATURA

1. **Vranić, M.** (1992). *Prvi novosađanin na Olimpijskim igrama*. Prilozi za istoriju, sv 1., Novi Sad.
2. **Vuković, R.** (2000). *Preteča, organizatori, gost i takmičar na atinskim olimpijskim igrama 1896. godine*. Novi Sad: Viša škola za sportske trenere.
3. **Vuković, R.** (2000). *Istorija olimpijskih igara*. Totovo Selo: "Logos".
4. **Grupa autora.** (2004). *Od drevne Olimpije do Atine 2004*. YU Marketing
5. **Živanović, N.** (2000) *Prilog epistemologiji fizičke kulture*. Niš: "Panoptikum".
6. **Ilić, S.** (1994). *Istorija fizičke kulture – Novi vek i savremeno doba*. Beograd: FFK.
7. **Jovanović, N.** (1994). *Sport u Crnoj Gori do 1914. godine*. Cetinje: Sportski Savez.
8. **Martinović, B.** (1999). *Sto godina tenisa u crnoj gori 1894-1994*. Podgorica. Kulturno - prosvjetna zajednica Podgorice i TSCG.
9. **Macanović, H.** (1971). *Momčilo Tapavica i Aleksandar Obrenović na olimpijskim igrama u Atini 1896*. U: *Povijest sporta*, br. 6, str.468-504., Zagreb.
10. **Rašović, D.** (2007). *Medalja Momčila Tapavice osvojena na Prvim novim olimpijskim igrama i njen značaj za razvoj tenisa u Crnoj Gori*. Doktorska disertacija, FSFV, Niš.

MOMCILO TAPAVICA
Life and work in Montenegro

At the end of 19 century tennis started to play at palace of grand duke Nikola in Cetinje. Montenegrin Momcilo Tapavica who was participat at first modern Olympic games in Atina at 1896, gave great contribution developed tennis sport in Montenegro. Tapavica come to palase of graund duke's Nikola at 1902 and after that date his family moved to Herceg – Novi where they spent all time until second world war.

At the first Olympic games Tapavica took part in these sports: tennis, weight-lifting, wrestling. Certain he was a talented athlete has made a great contribution not only to the development of tennis but other sports development in Montenegro.

Prof. dr Munir Talović i prof. dr Duško Bjelica